

TURISME I MEDI AMBIENT

RAMON FORTIÀ

La Costa Brava, com a àrea on es desenvolupa una puixant activitat turística, viu en un permanent estat d'esquizofrènia. És així per dues raons, del tot contradictòries: la Costa Brava, des dels seus inicis, presenta el paisatge com a principal actiu de promoció i reclam entre els seus possibles visitants; la seva mateixa denominació fa referència a un litoral articulat i feréstec. En segon lloc, el model de creixement turístic en aquesta zona s'ha fonamentat en una permanent ocupació (alguns dirien, predació) del territori. A casa nostra hi ha una expressió molt genuïna que s'escau plenament a aquesta situació: vol i dol.

Quant a l'ocupació del territori, són moltes les citacions i exemples que hom podria aportar. L'any 1976, en el prou conegut i ja nostàlgic *Debat Costa Brava*, l'arquitecte i urbanista Juli Esteban afirmava: "Probablement la transformació més important de les que s'han produït a la Costa Brava en aquests anys d'explotació desafortada dels seus recursos, és la que resulta de l'acció urbanitzadora que ha sofert. M'atreveria a dir que és el fenomen que cal tenir en compte en primer lloc, si el que ens plantejem és la supervivència d'aquest conjunt de valors paisatgístics, econòmics i culturals que entenem amb el nom de Costa Brava. I això, per dues raons: Els recursos van estretament lligats al territori. I les actuacions de transformació sobre aquest territori han de considerar-se com a irreversibles".

L'any 1989, la demarcació de Girona del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya organitzà al parador d'Aiguablava (Begur) el *Debat urbanístic sobre la Costa Brava*. Les conclusions no pogueren ser més decebedores: "Hi ha projectes bèsties que han estat aprovats amb la benedicció de tothom". "Els arquitectes ens hauríem d'avergonyar. Som en bona part responsables de la catàstrofe urbanística". "Hem assimilat de forma mimètica el progrés i la construcció". "No cal fer grans esforços d'investigació. Hem de protegir el que queda"...

A principi dels 80, la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura, el Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient i el World Wildlife Fund feien públic el document *La conservació dels recursos vius per la consecució d'un desenvolupament sostingut*. A començament dels 90, aquests mateixos organismes aprovaren un nou document titulat *Cuidem la Terra: una estratègia per viure de manera sostenible*.

El 1992 tingué lloc a Rio de Janeiro la popular *Cimera de la Terra*. Hi participaren cent setanta estats, així com prop de sis mil ONG's en la cimera

paral·lela, dita Fòrum Global 92. Una important declaració sorgida a Rio fou l'Agenda 21, projecte d'actuacions perquè el desenvolupament sigui sostenible socialment, econòmic i ambiental. El 1993, el Consell de Ministres de la Unió Europea aprovà definitivament el programa *Cap a un desenvolupament sostenible*.

Del conjunt d'aquests documents se'n desprèn un nou concepte: el de la sostenibilitat. Què és això? Una definició planera és la que ens parla de viure dels interessos i no malmetre el capital. Una altra ens diu que cal pensar a mig i llarg termini i no a curt. També s'ha explicat com aquell desenvolupament que cobreix les necessitats del present, sense comprometre la capacitat de les generacions futures de satisfer les seves pròpies.

"Pensar globalment, actuar localment": aquesta és la màxima que ens impulsa a treballar en el nostre àmbit d'acció, petit i quotidià, més enllà de les grans problemàtiques planetàries. Per fer-ho possible, el 1994 es van reunir a la ciutat danesa d'Aalborg un total de vuitanta autoritats locals i dos-cents cinquanta-tres representants d'altres organitzacions, en la *Conferència europea sobre les ciutats sostenibles*. Allà s'hi va aprovar la *Carta de les ciutats europees cap a la sostenibilitat*, popularitzada com a *Carta d'Aalborg*, que reconeix el paper històric de les ciutats i viles en la configuració del nostre actual model social i cultural. Amb aquest document, les ciutats d'Europa es comprometien a participar en iniciatives locals de l'Agenda 21. A les comarques gironines, actualment són ja més de cinquanta els municipis que s'hi han adherit. L'Ajuntament de Llançà ho féu efectiu, per unanimitat, el dos de novembre passat.

De tots els enunciats que es van plantejar, n'hi ha un que de forma especial ens interessa. És l'anomenat *Pautes sostenibles d'ús del sòl*. Aquí enllaçem altra volta amb el començament de l'article, quan parlava de la desafortada ocupació del sòl a la Costa Brava. En el corresponent programa comunitari, un dels sectors considerats prioritaris és el turisme.

Així en parla: "El turisme representa un bon exemple del vincle fonamental que hi ha entre el desenvolupament econòmic i el medi ambient, amb tots els beneficis, tensions i conflictes potencials que l'acompanyen. Una bona planificació i gestió poden fer compatibles turisme, desenvolupament regional i protecció del medi. El respecte per la natura, en àrees costaneres i de muntanya,

pot convertir el turisme en una font permanent de beneficis".

El sòl és el recurs més escàs i menys renovable dels que disposem. Sòl, territori i paisatge, tot plegat en un mateix concepte del qual n'han de ser els principals vigilants les autoritats locals i regionals. Així ho sosté el programa europeu d'acord amb l'autonomia de tots i cadascun dels municipis, que els permet planificar a voluntat el règim urbanístic.

El 9 de setembre passat es va signar a Tossa de Mar el manifest *Municipis costaners vers una gestió sostenible del litoral*, altrament conegut com a *Carta de Tossa*. Les poblacions inicialment signants foren Llançà, Roses, Torroella de Montgrí, Sant Feliu de Guíxols i Tossa de Mar, a les quals més recentment se n'hi van afegir d'altres. Ara s'ha de passar a l'acció.

Seguint els criteris aprovats, diríem que cal mantenir la inviolabilitat de les àrees incloses en el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN). Apuntem, a més, la conveniència d'elaborar plans específics de regulació dels usos del sòl no urbanitzable, partint del respecte a les activitats tradicionals i integrades al medi. Així mateix, urgeix cada cop més dissenyar

una xarxa de corredors biològics que possibiliti la viabilitat ecològica a llarg termini de totes les zones d'interès natural. Això implica la consideració de sòls agrícoles i forestals d'especial protecció a les zones litoral i prelitoral.

És del tot necessari implementar en alguns casos una política de *creixement zero*. Creixem en ordre i qualitat i no en quantitat i superfície. També, en certs punts del territori, s'imposa la declaració d'una moratòria urbanística. La reflexió i el consens entre els ciutadans haurien de portar-nos a la desprogramació de sòl no executat, en àrees concretes d'interès natural. Això ho hem vist recentment al municipi de Torroella, amb la pretesa recuperació dels aiguamolls de la gola del Ter, colgats impunement sota falses expectatives urbanístiques a mitjan dels 80.

Tots aquests aspectes cal que no acabin en paper mullat. L'avenç cap a la sostenibilitat —molt particularment en zones turístiques— imposa canvis radicals. Això no ha de fer por a ningú. Al contrari, és la principal garantia d'un futur d'esperança i benestar, en bé d'unes terres i d'uns paisatges que de veritat ens estimem.

Una insòlita vista de Grifeu, només amb el parador, la platja encara voltada de vinyes.